

Тіхонова Ірина Дмитрівна,
здобувачка вищої освіти магістра ННПП
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Сьох Катерина Ярославівна,
завідувач кафедри конституційного права
та прав людини Національної академії
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Захист прав національних меншин, забезпечення необхідних умов для розвитку мовної, культурної, етнічної, релігійної ідентичності представників національних спільнот та корінних народів є важливою частиною євроінтеграційного шляху України.

Попри складні умови, пов'язані з триваючою російсько-українською війною, зусилля, спрямовані на консолідацію українського суспільства. Україна продовжує неухильно дотримуватися міжнародних зобов'язань щодо захисту та забезпечення реалізації прав осіб, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України проводячи реформування національного законодавства. Можна стверджувати, що Україна докладает максимум зусиль на державному рівні, щоб забезпечити якісну інтеграцію представників національних меншин в українське суспільство, формування інклюзивної політичної нації.

В Україні в грудні 2022 року було ухвалено Закон України «Про національні меншини (спільноти) України» з метою визначення особливостей суспільних відносин щодо забезпечення реалізації прав і свобод особами, які належать до національних меншин (спільнот) України. 1 липня 2023 року він набув чинності, чим було скасовано минулий Закон «Про національні меншини в Україні» ухвалений ще у 1992 році.

Президент України після підписання законопроекту зазначив, що цим ми «реалізували один критерій для нашої євроінтеграції. Додаткові гарантії для національних спільнот в Україні, додаткові гарантії для нашого руху в Євросоюз».

21 вересня 2023 Верховна Рада України схвалила закон, який регулює питання реалізації прав і свобод осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України, і про це повідомив депутат Ярослав Железняк. Законодавець говорить, що метою ініціативи є: «вдосконалення законодавчого регулювання реалізації прав та свобод осіб, що належать до національних меншин (спільнот) відповідно до міжнародних договорів, які ратифікувала держава».

Відповідно до вище згаданого Закону, закріплене визначення національної меншини (спільноти): національна меншина (спільнота) України – стала група

громадян України, які не є етнічними українцями, проживають на території України в межах її міжнародно визнаних кордонів, об'єднані спільними етнічними, культурними, історичними, мовними та/або релігійними ознаками, усвідомлюють свою приналежність до неї, виявляють прагнення зберегти і розвивати свою мовну, культурну, релігійну самобутність. Слід зазначити що воно є значно ширшим ніж було в законі який втратив чинність [2].

Регламентується, що у населених пунктах, де проживають національні меншини, дозволено буде використання їхньої мови у рекламі, інших заходах та під час надання допомоги. Передбачається, що у відповідних населених пунктах (визнаними місцем проживанням національних меншин) можуть бути створені центри національних меншин (спільнот) відповідної територіальної громади.

Окрім того, гарантується державний захист тих мов національних меншин, яким загрожує знищення, а також підтримка і збереження традиційної культури та нематеріальної культурної спадщини національних меншин.

Також у листопаді 2023 році держава за участі організацій національних меншин, експертного середовища, розробила Державну культурну цільову програму «Єдність у розмаїтті» на період до 2034 року, яка передбачає розвиток консультативно-дорадчих механізмів щодо взаємодії організації меншин з органами державної влади. Метою Програми є створення сталих інституційних умов на загальнодержавному та регіональному рівні для задоволення потреб та ефективної реалізації прав і можливостей осіб, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України, а також сприяння зміцненню соціальної стійкості, згуртованості та загальнонаціональної єдності українського суспільства [3].

Відповідно до ст. 5 Закон України «Про національні меншини (спільноти) України», особа, яка належить до національної меншини (спільноти), має також право на:

- 1) самоідентифікацію;
- 2) свободу громадських об'єднань та мирних зібрань;
- 3) свободу вираження поглядів і переконань, думки, слова, совісті та релігії;
- 4) участь у політичному, економічному та соціальному житті;
- 5) використання мови національної меншини (спільноти);
- 6) освіту, зокрема мовами національних меншин (спільнот);
- 7) збереження культурної самобутності національної меншини (спільноти)

[2].

Слід зазначити, що група людей які належать до національної меншини на території України, це перш за все громадяни України і вони не повинні обмежуватися в реалізації своїх прав.

На сьогодні, громадяни України які належать до національної меншини (спільноти) на території України, стали на захист територіальної цілісності України на рівні з етнічними українцями. Україна повинна сприяти реалізації прав осіб які належать до національної меншини, враховуючи особливості їх етнічного походження. Новий Закон України «Про національні меншини (спільноти)

України» відображає досвід держав-членів Європейського Союзу, що є позитивним в процесі євроінтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про національні меншини (спільноти) України: Закон України від 13.12.2022 № 2827-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text>
3. Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми «Єдність у розмаїтті»: Розпорядження Кабінету Міністрів України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2023-%D1%80#Text>

Федак Кирило Віталійович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІПП Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

Чижов Денис Анатолійович,

професор кафедри конституційного права
ННІПП НАВС, доктор юридичних наук,
доцент

ЗАХИСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Декларуючи себе правовою і демократичною країною, Україна визначає основним завданням практичне забезпечення прав і свобод людини та громадянина, гарантування їх захисту. Чинне законодавство деталізує основні конституційні права громадян, впорядковує права і обов'язки у конституційно-правових відносинах, встановлює нові права, розширює обов'язки перед державою. Конституційно-правові норми надають можливість реалізувати права і забезпечити свободи громадянина, визначають застосування, використання і виконання ним конституційних норм, тобто, забезпечують можливість реалізувати право та виконати обов'язок.

Юридична категорія «правове забезпечення прав і свобод громадян» в сучасній науці розглядається як «цілеспрямований вплив на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів» [2, с. 327].

А. Ю. Олійник вважає, що правове забезпечення – це вплив на права і свободи громадян за допомогою певних юридичних засобів, в першу чергу норм права [6, с. 160].